

8. Farlige stoffer

Bakgrunn

På landsbasis håndteres det farlige- og eksplosjonsfarlige stoffer i over 14 000 virksomheter. Dette er virksomheter som håndterer farlige- og eksplosjonsfarlige stoffer av et slikt omfang at det kan utgjøre en fare for liv og helse i sine omgivelser.⁸⁷ I Agder er rundt 690 virksomheter registrert. Geografisk er virksomhetene spredt over hele regionen, men med hovedvekt i Kristiansands- og Arendalsområdet.⁸⁸

Storulykkebedrifter

17 av disse virksomhetene håndterer så store mengder farlige stoffer at de omfattes av storulykkeforskriften.⁸⁹ Disse er i hovedsak spredt langs kysten i Arendal, Kristiansand, Lindesnes og Farsund.⁹⁰

Kommuner som har storulykkebedrifter, må sørge for å få tilstrekkelige opplysninger om virksomheten og det ulykkespotensial den har. Dette skal igjen danne grunnlag for utarbeidelse av beredskapsplaner. I arealsammenheng skal denne informasjonen gi kommunen grunnlag for å ta beslutninger om plassering av nye, eller utvikling av eksisterende aktiviteter nær virksomheten.⁹¹

Risiko og sårbarhet

Utfordringer på farlig stoff-området er knyttet til endringer i arealbruk, alder på visse typer anlegg og at det tas i bruk mer brannfarlig gass som energikilde. Det er også en tendens at bebyggelse kommer nærmere eksisterende virksomheter med farlige stoffer.

Kjemiske bedrifter og bedrifter med smelteprosess er dominerende blant storulykkebedrifter i vår region. Lager av brannfarlige varer og eksplosiver er også fremtredende, men det er en reduksjon av tradisjonelle drivstofflager. Blant

---

⁸⁷ [Forskrift om håndtering av farlige stoffer § 4, Forskrift om eksplosjonsfarlig stoff § 1-3](#)

⁸⁸ [FAST- anlegg og kart](#)

⁸⁹ [Forskrift om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer \(storulykkeforskriften\)](#)

⁹⁰ Oversikt hentet fra brann- og redningsetatene i Agder.

⁹¹ [Veiledning til storulykkeforskriften](#), DSB. Publisert juli 2016, sist oppdatert april 2021.

eksplosivlagrene har vi de som er knyttet til utbyggingsaktivitet i landsdelen, samt import av fyrverkeri med lagring i en skala som gjør dem til en storulykkebedrift.

De fleste av storulykkebedriftene er plassert nær kysten og til en viss grad i nærhet av byer og tettbygde strøk. De vil på grunn av sin beliggenhet ha et annet risikobilde enn tilsvarende industri i områder med liten eller ingen bosetning. Det har over tid foregått en nedbygging av industri langs elver og ferskvann som før var naturlige ferdselsårer og energikilder i form av vannkraft.

DSB sender årlig ut en oversikt til lokale og regionale offentlige etater om virksomheter i sitt geografiske område som er underlagt storulykkeforskriften.

Uhell med farlig stoff

Det er en klar todeling i hva som rapporteres av uhell med farlig gods. Den ene gruppen er uhell i forbindelse med transport, og den andre knyttes til håndtering ute i en virksomhet. Uhell i forbindelse med transport har høyest frekvens, med ca. 60 innrapporterte uhell i snitt per år i nasjonal sammenheng. Av dette igjen kan ca. 2/3 knyttes til selve håndtering (lasting/lossing o.l.) av farlig stoff, resterende 1/3 knyttes til selve transportetappen mellom lasting og lossing.⁹² Dette gir lite statistisk grunnlag for å anslå spesifikk risiko for Agder. Det kan tenkes at sammenfall med ekstremvær vinterstid og omkjøring på mindre egnede veier, gir en økt risiko for uhell under transport.

Virksomheter som er underlagt forskrift om håndtering av farlig stoff, plikter å innrapportere uhell med slikt stoff. Gjennom den siste 10-årsperioden er det innrapportert i snitt 25 uhell årlig nasjonalt. Over en 20-årsperiode er det rapportert fire hendelser med til sammen fem omkomne. Disse uhellene knyttes til brannfarlig væske/gass og oksygen.⁹³

Forebygging og beredskap

---

⁹² [DSB, Uhell under transport av farlig gods.](#)

⁹³ [DSB, Uhell i virksomheter som håndterer farlig stoff.](#)

Virksomheter som sysselsetter 40 eller flere personer, og som er registrert i næringskodene definert i forskrift om industrivern § 2, er pliktig å etablere industrivern.⁹⁴ Forskriften skiller mellom kapittel 2- og kapittel 3-virksomheter.⁹⁵ I vår region er det 71 industrivernpliktige bedrifter fordelt på 15 kommuner.⁹⁶ Seks av bedriftene i kapittel 3 er også registrerte storulykkebedrifter.

INDUSTRIVERNPLIKTIGE BEDRIFTER

	Kapittel 2 virksomheter	Kapittel 3 virksomheter
Agder	46	25

DSB sin karttjeneste FAST – anlegg og kart gir brannvesen, kommuner, statsforvaltere og fylkeskommuner mulighet til å hente ut informasjon om anlegg med farlige stoffer innenfor sitt geografiske ansvarsområde. Dette vil igjen kunne hjelpe den enkelte etat med prioritering og planlegging av tilsyn, informasjon ved innsatser og hendelser samt til å ta hensyn til det i arbeidet med ROS-analyser, arealplaner og byggesaker.⁹⁷

Ved arealplanlegging må det tas hensyn til hvilken risiko virksomheten med farlige stoffer representerer, og man må vurdere behovet for arealmessige begrensninger som hensynssoner.

Fremtidig utvikling

Det grønne skiftet gjør at det er flere interessenter som jobber med å etablere produksjonsenheter for nye energialternativer som hydrogen og ammoniakk med tilhørende lager. Slike etableringer vil også føre til økt transport og håndtering av farlig stoff. Slike anlegg vil plasseres langs kysten, og Agderkysten vil være attraktiv i denne sammenheng med sin nærhet til resten av Europa. Planlagt etablering av batterifabrikk i Arendal er og et eksempel på en utvikling innenfor samme område.

---

⁹⁴ [Forskrift om industrivern](#), § 2.

⁹⁵ [Forskrift om industrivern](#), kapittel 2 og 3.

⁹⁶ Oversikt mottatt fra Næringslivets sikkerhetsorganisasjon, 9. oktober 2023.

⁹⁷ [FAST- anlegg og kart](#)